

Oldenborrer i plenen

Fra tid til annen gulner plenen og andre grøntarealer uten at noen synlig grunn foreligger. Årsaken til gulningen kan være oldenborrelarver. TEKST: SOLVEIG HAUKELAND, BIOFORSK PLANTEHELSE

Hageoldenborrebiller.

E. FLØSTAD, BIOFORSK

Ved mistanke om oldenborrer i plenen bør larver graves fram og artbestemmes. Oldenborrelarver kan lett skilles fra andre larver i jord med sin C-formede kropp og sine tre par ganske kraftige ben. Kroppsfargen er hvit til gulaktig med et brunt hodeparti. Kroppens bakdel er ofte mørk og glinsende. Store larver (3-5 cm) kan tyde på kastanjeoldenborre (*Melolontha hippocastani*) eller sankthansoldenborre (*Amphimallon solstitialis*). Mindre larver (1,5-2 cm) kan være hageoldenborre (*Phyllopertha horticola*). Larver bør helst bestemmes til art ved hjelp av lupe og kan sendes inn til Bioforsk Plan-tehelse for bestemmelse. Kastanjeoldenborre er den største av artene og lever lengst og utviklingen fra egg til voksen bille tar 4-5 år. Hos sankthansoldenborre tar utviklingen 2 år, mens hageoldenborre har ettårig livs-syklus (larvene overvintrer bare én gang).

Stor aktivitet av biller på plenen og i løv-trær på solrike dager i mai/juni, er typisk for hageoldenborre. Hos sankthansoldenborre og kastanjeoldenborre er aktiviteten begrenset til skumringstiden på kvelden, med typisk "klumsete" flyvning av billene.

Billene spiser av blad på løvtrær, parring og egglegging foregår i plenen. Basert på erfaringer så langt, er det hageoldenborre og sankthansoldenborre som er mest vanlig i plen. De tre oldenborre-artene er utbredt hovedsakelig i den sørlige delen av landet opp til Trøndelags-fylkene.

Hva kan gjøres?

Det er vanskelig å forutsi angrep, men har en først fått larver i plenen, varer det gjerne noen år og angrepet kan også spre seg til nærliggende gressområder eller andre hager. For sankthansoldenborre og kastanjeoldenborre bør en grave opp og/eller frese den ødelagte delen av plenen, plukke larver og la fuglene (eller grevlingen) forsyne seg. La jorden gjerne ligge brakk en stund, det er liten vits å så på nytt hvis den er full av larver.

For hageoldenborre er det mulig å bekjempe larvene med et biologisk middel som består av nyttenematoder (*Heterorhabditis megidis*). Nyttenematoder er små rundormer som finnes naturlig i jord. De søker etter oldenborrelarver og trenger seg

inn i kroppshulen. Nematodene bærer med seg en bakterie som frigjøres inne i larvens kroppshule. Larven dør av giftstoffer som disse bakteriene produserer. Nematodene oppformerer seg i den døde larven og etter 2-3 uker frigjøres en ny generasjon med nematoder. Disse forlater den døde larven og kan så oppsøke og drepe nye oldenborrelarver. Resultatet av behandlingen kan en se etter 3-6 uker. Da kan det være mulig å finne rødbrune, døde oldenborrelarver som er infisert med nyttenematoder.

Nematoder mot hageoldenborre

Husk at Nemasys H er kun effektiv mot larver av hageoldenborre. Anbefalt tidspunkt for behandling er i fra midten av juli og ut august. Nyttenematodene er ømfintlige for lys, behandlingen må derfor foregå om kvelden eller når det er overskyet vær. Pass på at området ikke tørker opp i de to første ukene etter behandling, blir det for tørt virker ikke nematodene. Fremgangsmåte og andre opplysninger følger med pakken, Nemasys H kan kjøpes eller bestilles hos lokale hagesentre.

Sankthansoldenborrelarver i plen.

FOTO SOLVEIG HAUKELAND

Hageoldenborrelarver i plen.

FOTO BECKER LINDERMOO